

РЕШЕНИЕ

№ 3491

гр. София, 30.05.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

**АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 43
състав**, в публично заседание на 10.05.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Весела Цанкова

при участието на секретаря Десислава В Симеонова и при участието на прокурора Цветослав Вергов, като разгледа дело номер **7947** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по чл. 284 от ЗИНЗС във връзка с чл. 3 от ЗИНЗС.

Образувано е по искова молба на Д. Х. Л., с която е предявен иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за заплащане на обезщетение в размер общо на 6000 лева, ведно със законната лихва от датата на предявяване на иска до окончателното плащане, за претърпени неимуществени вреди за периода от 20.07.2022г. до 12.08.2022г. от поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“. В исковата молба се твърди, че ищецът е бил принуден да изтърпява наказанието „лишаване от свобода“ в нечовешки условия. При постъпването му в затворническото общежитие е настанен в 9 група – 2 спално помещение/бараките/, заедно с още 8 души, които ползвали една мивка, тоалетна и душ. Помещението е било пренаселено, затруднено било поддържането на лична хигиена. В ЗОЗТ „К.“ има режим на топлата вода, която се пуска три пъти на ден за по един час, но без необходимото налягане. В затворническото общежитие няма столова и храненето се извършва в спалните помещения. Тоалетната и банята са в общо пространство с кухненския бокс, без да са разделени от стена или от врата, което затруднява ползването им. В спалното помещение има хлебарки, които пълзят по тавана, в стените, дупки, ъгли, по посудата и в кухненския бокс. Дюшеците, саковете, чаршафите и завивките са пълни с дървеници, сутрин чаршафите са изцапани с кръв от тях. Има мухи и комари, липсва светлина и вентилация. Недостигът на пространство, въздух, светлина, липсата на постоянно течаща вода, на

санитарен възел с достойна интимност, наличието на насекоми и вредители, пренасящи зарази, невъзможността на лишените от свобода да се хранят в нормални условия е довело ищеца до пълно физическо и психическо изтощение и до дълбоко душевно разстройство. За претърпените вреди претендира заплащане на обезщетение. В хода по същество на делото доводите се поддържат от адв. Л., назначен по реда на ЗПП, който прави искане за уважаване на предявения иск в пълен размер като основателен и доказан.

Ответникът - Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, чрез юрисконсулт Д., в писмен отговор на исковата молба и в хода по същество на делото оспорва иска по основание и размер. Счита, че не са налице елементите от фактическия състав за ангажиране на отговорността по чл. 284 във вр. с чл. 3 от ЗИНЗС. Няма неизпълнение на вменено от закона задължение от страна на ответника, нито доказателства за претърпени вреди, които да са в резултат от незаконосъобразни действия или бездействия. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Прокурор В. от СГП дава заключение, че исковата претенция е неоснователна и недоказана и следва да бъде отхвърлена.

Съдът, след преценка на становищата на страните и въз основа на събраните по делото доказателства, прие за установено следното от фактическа страна:

Ищецът Д. Х. Л. е настанен на територията на ЗОЗТ „К.“ от 19.07.2022г., в спално помещение № 2 на 9 – та група. Изготвена е докладна записка от мл. инсп. Т. И., домакин в ЗОЗТ „К.“, видно от която, спалното помещение е с размери 6.75 м. x 5.91 м., а на мокрото помещение размерите са 1.80 x 5.91м. При спазване на изискването на чл. 43, ал. 3 от ЗИНЗС, капацитетът на помещението е 9 лишени от свобода. В помещението има 2 прозореца с размер 1.45м./1.75м. с 50% отваряемост. От месец януари 2016г. до месец юни 2016г. в общежието е извършен ремонт по обновяване на дограмата, санитарните възли и саниране на сградния фонд. На лишените от свобода е осигурен престой на открито през цялата светла част на денонощието, допълнителни спортни и закалителни мероприятия по 2 часа на ден, ползване на спортни уреди. Действително има режим на топлата и студена вода. Студена вода има от 06.00ч. до 24.00ч., а топла вода се подава по график. Притокът на естествена светлина и проветряване през деня не е ограничен, във всяко спално помещение има по два широки прозореца с размери 175/145 см. с отвори за проветряване. На лишените от свобода се осигуряват препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията. Ежемесечно се извършва дезинфекция и обезпаразитяване от фирма „ДДД – 1“ ООД. Лишените от свобода могат да ползват затворническа пералня, за което е изготвен отделен график. За исковия период лишеният от свобода Д. Л. няма подадени молби/искания за среща с психолог или медицински специалист, поради нанесени физически вреди при престоя му в ЗОЗТ „К.“.

За периода от 20.07.2022г. до 12.08.2022г. в 9 група, 2 спално помещение на ЗОЗТ „К.“ са настанени 9 лица, по обясненията на ищеца, само в първите три дни са били настанени 10 лица.

По делото е разпитан свидетеля Л. И. И., чийто показания съдът кредитира изцяло като обективни, непротиворечиви и достоверни. Свидетелят е бил настанен през исковия период в същата група и спално помещение на ЗОЗТ „К.“. Дава показания, че пространството е недостатъчно, отоплението е на дърва и въглища, има дървеници, хлебарки. Срещу вредители се пръска през два, три месеца, но няма резултат. Има режим на водата, топла вода има два пъти на ден и времето не стига, за да се изкъпят

всички. Няма отделно помещение за хранене, а само маси до леглата. Лишените от свобода се хранят в спалното помещение. Санитарният възел е баня с тоалетна и преход към кухнята. Помещението се проветрява, има два позореца и слънчева светлина, но през лятото е много задушно. Когато се ползва санитарния възел не е удобно да се приготвя храна, защото тоалетната е отделена от кухнята само с перде. Всеки ден се случва да не стигне топлата вода за някой, което създава напрежение и битови скандали. Пералня има само за чаршафите, а всичко друго се пере на ръка, но няма къде да се простира.

Като доказателство по делото е приет Доклад на Омбудсман на Република България на националния превантивен механизъм за проверки на ГД „ИН“, Затвор [населено място], Общежитията „К.“ и „К.“, арестите на [улица]и [улица]за извършена проверка в периода от 11.07.2019г. – 19.07.2019г. При проверката са констатирани лоши битови условия в ЗОЗТ „К.“, дългогодишен и системен недостиг на питейна вода, липса на централна канализация и използване на септични ями. Заключение е че бараките не подлежат на каквато и да е реконструкция, която може да осигури условия на пребиваване в тях. ЗОЗТ „К.“ е общежитието с най - лоши условия в България, без перспектива за подобряване в близко бъдеще, в което условията могат да бъдат определени като нечовешки. Проблемите са системни, дадени са препоръки до министъра на правосъдието за закриване на ЗО „К.“, поради висока степен на пренаселеност, лоши хигиенно – битови условия, невъзможност да се осъществява поправително въздействие и съществуване на опасност за увреждане на физическото и психическото здраве на задържаните лица.

Доклад за условията в местата за лишаване от свобода през 2021г. е изготвен и от БХК. В него е прието, че въпреки частичните ремонти, материалната база и битовите условия на много места в затворите остават незадоволителни, като в най-тежко състояние са затворите в С. и П.. В общежитието в К. има режим на водата. В същото общежитие отоплението продължава да е на твърдо гориво – дърва и въглища, с индивидуални печки в килиите, което създава редица неудобства. Проблемът с нашествието на дървеници в цялата система на местата за лишаване от свобода остава нерешен, въпреки периодичната дезинсекция, която се провежда. Лишените от свобода, които са принудени да търпят ухапванията от дървеници, описват преживяването като особено мъчителна форма на изтезание.

Проблемите в местата за лишаване от свобода са дългогодишни, което се потвърждава и от Публично изявление относно България на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание. В отговора от 18.10.2022г. на българските власти на Доклада до българското правителство за посещението в България, проведено от Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание е посочено, че критиката за допуснати слабости, съществуващи проблеми и нерешени въпроси в затворите и арестите е основателна. В отговора е признато, че дезинсекционните и дератизационните мероприятия в местата за лишаване от свобода са с незадоволителни резултати и с временен характер. Оплакванията от увеличаване на популацията от дървеници и хлебарки са зачестили.

При така установеното от фактическа страна, съдът направи следните правни изводи: Искът е допустим, предявен срещу надлежен ответник, заедно с оспорване на законосъобразността на фактически действия и бездействия на служители на администрацията на ответника.

Разгледан по същество е частично основателен.

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Разпоредбата забранява подлагането на осъдените и задържаните под стража на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. За такова се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. По силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, при установено нарушение на забраната по чл.3, ал.1 от ЗИНЗС във връзка с ал. 2, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. Елементите от фактическия състав на отговорността по чл. 284, ал.1 от ЗИНЗС включват нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС по отношение на лице, което е лишено от свобода или задържано под стража, причиняване на вреди от нарушението и пряка и непосредствена причинно – следствена връзка.

Ищецът е лице, което е лишено от свобода, надлежен субект с право на иск по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС. В исковия период от 20.07.2022г. до 12.08.2022г. е пребивавал в ЗОЗТ „К.“. За исковия период от 24 дни условията на пребиваване, така както са описани непосредствено в свидетелските показания и писмените доклади, кредитирани от съда, доказват нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. Основателно е оплакването за наличие на дървеници в помещенията на СЦЗ, независимо от взетите мерки от страна на ответника за редовна дезинфекция и дератизация. Същите са неефективни, потвърдено от периодично извършваните проверки и изготвените доклади. Свидетелят Л. И. И. описва спалното помещение, в което е бил настанен ищеца като пълно с дървеници, които се намират навсякъде в килията, в спалните принадлежности, дрехите, мебелите. Доказва се и липса на постоянно течаща студена вода в периода от 24.00 ч. до 06.00ч. всеки ден и режим на топлата вода, който не позволява всички лишени от свобода, настанени в спалното помещение да задоволяват ежедневно хигиенните си нужди. Това също съставлява нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЗИНЗС. Основателно е и оплакването за липса на столова, в която да се хранят лишените от свобода, както и неудобство да се ползва санитарния възел, когато се ползва кухненския бокс, поради липса на масивна преграда между тях. За тези твърдения в исковата молба е доказано незаконосъобразно бездействие на служителите на ответника при изпълнение на задълженията им за осигуряване на благоприятни условия по време на изтърпяване на наказание лишаване от свобода в ЗОЗТ „К.“. Не се доказва липса на светлина, въздух, недостиг на пространство. Спалното помещение се проветрява, има два отворяеми прозореца. Пространството отговаря на изискването на чл. 43, ал. 3 от ЗИНЗС, на лишените от свобода е осигурен престой на открито, за ЗОЗТ „К.“ възможността за престой на открито е през светлата част от денонощието.

По отношение на доказаните нарушения на изискванията за осигуряване на достойни условия на живот, съдът е обвързан от практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по тълкуването и прилагането на приложимите към казуса по делото

разпоредби на Конвенцията – чл. 32 ЕКПЧ.

В решението на ЕСПЧ по делото С. Д. срещу България е прието /т. 60/, че „относно лишените от свобода лица, член 3 налага на държавата задължението да се увери, че всеки затворник е задържан при условия, които зачитат човешкото достойнство, както и че условията и редът на изпълнението на наказанието не поставят заинтересованото лице в бедствено състояние или пред изпитание, което по своя интензитет надвишава неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането...“

В друго дело Ш. срещу България ЕСПЧ отбелязва критично практиката на националните съдилища да имат ненужно формалистичен подход към изискването за доказване на претърпените нематериални вреди - Й., §147, И. и други, § 48, Р. срещу България (по. 2), № 18382/05, §39, 10 февруари 2011г.

Въз основа на нормите на международното право, обвързващо Република България, неговото тълкуване от ЕСПЧ, както и закрепените в Конституцията и ЗИНЗС принципни положения за забрана на всяко причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство на лицата, чиято свобода е ограничена, с факта на пребиваване в място за лишаване от свобода, неотговарящо на посочените принципни положения и стандарти, е налице първата предпоставка на отговорността по чл. 284, ал.1 от ЗИНЗС. ЕСПЧ в своята практика дава израз на разбирането за „нечовешко“ и „унизително“ отношение, определяйки едно отношение като „нечовешко“ когато, то е прилагано в продължение на часове и е причинило или фактическа телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание. Той счита едно отношение за „унизително“, когато то е било такова, че е предизвикало в жертвите усещания за страх, страдание и малоценност, които могат да ги унижат и обидят (решение К. срещу Полша 30210/96, § 92). Въпросът дали целта на отношението е била да унижи или обиди жертвата е още един фактор, който следва да се вземе предвид, но липсата на каквато и да е цел не може убедително да изключи нарушение на чл. 3 (реш. по дело 28524/95, § 74; по дело 47095/99, § 101). Тези стандарти следва да бъдат приложени спрямо ищеца. Решенията на ЕСПЧ, например пилотното решение по делото Н. и др. срещу България, без изключение сочат, че независимо от продължителността на престоя на лишените от свобода или задържани лица при посочените по-горе условия, са поставени при нечовешки и унижителни условия по смисъла на чл. 3 ЕКПЧ. Без значение е периодът от време, през който лицата са ги търпели - той има значение само за определяне на размера на обезщетението. Ирелевантно също така е и обстоятелството, че ищецът не е бил поставен в по-неблагоприятни условия от останалите затворници, т. е. и други лишени от свобода са търпели същите условия. Наличието на нарушение на основно право сочи на понасяне на неимуществени вреди - накърняване на човешкото достойнство, дискомфорт, унижение.

Неоснователни са доводите на ответната страна за недоказаност на претърпените от ищеца неимуществени вреди. Въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране на отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди. Установената от доказателствата по делото липса на хигиенно-битови условия и развилата се зараза с паразитни инсекти несъмнено предпоставя унижително отношение, уронващо човешкото достойнство. Системните ухапвания от насекоми,

ограниченията в ползването на топла вода и на тоалетна, липсата на отделно помещение за хранене безспорно могат да предизвика чувство на страх от разболяване, незащитеност или малоценност, т. е. налице са доказани вреди, подлежащи на овъзмездяване по реда на чл. 284 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 и следващите от АПК.

Между незаконосъобразното бездействие и вредите има пряка и непосредствена причинно – следствена връзка.

Относно размера на обезщетението: От установеното по делото неизпълнение не следва автоматично обезщетяване на причинените неимуществени вреди в парично изражение, възприето за дължимо от този, чиито права са нарушени, съобразно неговото лично, субективно усещане. Естеството и характерът на причиненото страдание съдът следва да прецени не само от страна на субективното възприятие и усещане на пострадалия за причинена вреда, но и с конкретните факти, от които тя произтича и най-вече обезщетението следва да е съобразено с общите схващания за справедливост, съобразени от съда при приложението на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. При отчитане съвкупно на интензитета на негативните преживявания, продължителността за исковия период, при съобразяване на стандарта на живот в страната и решенията на ЕСПЧ, съдът счита, че обезщетението следва да бъде определено в размер от 300 лева за целия исков период от 23 дни, ведно със законната лихва от датата на предявяване на иска на 29.08.2022г. до окончателното плащане. Над уважения размер, до пълния предявен размер от 6000 лева искът е неоснователен и недоказан и следва да се отхвърли.

При този изход на правния спор на ответника не се дължи юрисконсултско възнаграждение, съгласно чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС.

Воден от горното, Административен съд София - град, 43 състав

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", на основание чл.284, ал. 1 от ЗИНЗС да заплати на Д. Х. Л., [ЕГН] сума в размер на 300 (триста) лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди от нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС за периода от 20.07.2022г. до 12.08.2022г. от настаняване на ищеца в ЗОЗТ „К.“ при неблагоприятни битови условия, ведно със законната лихва, считано от 29.08.2022г. до окончателното плащане, като

ОТХВЪРЛЯ иска до пълния предявен размер от 6 000 лева.

Решението подлежи на обжалване в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните, с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София– град.

СЪДИЯ: